

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту постанови Кабінету Міністрів України
“Про внесення зміни до Порядку обчислення середньої заробітної плати
(доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за
загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням”

1. Мета

Забезпечення рівності підходів до розрахунку страхових виплат різним категоріям застрахованих осіб, які підлягають загальнообов’язковому державному соціальному страхуванню у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування” від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV (далі – Закон № 1105) страхуванню у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності підлягають, зокрема, фізичні особи – підприємці, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, члени фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності на інших підставах .

Законом України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України у зв’язку з прийняттям Закону України “Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення” від 16 липня 2025 р. № 4536-IX, який набрав чинності 1 жовтня 2025 р., внесено зміни до Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” (далі – Закон № 2464), зокрема доповнено статтю 4 цього Закону новою частиною шостою, якою передбачено, що фізичні особи – підприємці та особи, які провадять незалежну професійну діяльність звільняються від сплати за себе єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок) за місяці звітного періоду, за які роботодавцем, зокрема резидентом Дія Сіті, сплачено страховий внесок за таких осіб у розмірі не менше мінімального страхового внеску. Такі особи можуть бути платниками єдиного внеску за умови самостійного визначення ними бази нарахування за місяці звітного періоду, за які роботодавцем, зокрема резидентом Дія Сіті, сплачено страховий внесок за таких осіб у розмірі менше мінімального страхового внеску.

Застосування зазначених норм на практиці засвідчило про наявність правової невизначеності щодо механізму обчислення середнього доходу для фізичних осіб – підприємців, які отримували допомогу по догляду за дитиною і за яких сплата єдиного внеску здійснювалась Пенсійним фондом України у мінімальному розмірі, оскільки вони були звільнені від сплати єдиного внеску за себе.

Механізм обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового

забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням визначено Порядком обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2001 р. № 1266 (далі – Порядок).

Чинна редакція Порядку не містить норм щодо механізму обчислення середнього доходу для фізичних осіб – підприємців та осіб, які провадять незалежну професійну діяльність за аналогією з механізмом, що застосовується до роботодавців, які використовують найману працю. Так, у найманого працівника, дні перебування у відпустці по догляду за дитиною до досягнення трирічного віку виключаються із розрахункового періоду як такі, що не відпрацьовані з поважних причин. Натомість виключення з розрахункового періоду днів, коли фізична особа – підприємець була звільнена від сплати єдиного внеску, зокрема, у період догляду за дитиною, не визначено поважною причиною, хоча фактично, за таких обставин, наймані працівники та фізичні особи – підприємці перебувають у рівних умовах і мають рівні права на допомогу по вагітності та пологах відповідно до Закону України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування”.

Як наслідок, виникла ситуація, коли відсутність чіткого нормативного регулювання унеможливила фінансування Пенсійним фондом України допомоги по вагітності та пологах для застрахованих осіб – фізичних-осіб підприємців за листками непрацездатності, сформованими у період їх звільнення від сплати єдиного внеску на підставі частини шостої статті 4 Закону № 2464.

За інформацією Пенсійного фонду України зазначена ситуація торкнулася 93 фізичних осіб – підприємців.

З метою усунення правової невизначеності та забезпечення єдиного підходу до застосування законодавства у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування виникла необхідність внесення відповідних змін до Порядку.

3. Основні положення проекту акта

Проектом акта пропонується внести зміни до Порядку, згідно з якими передбачається:

доповнити перелік поважних причин, відповідно до якого під час обчислення середньої заробітної плати для розрахунку страхових виплат календарні дні, не відпрацьовані з цих причин, виключаються із розрахункового періоду застрахованої особи, періодом, протягом якого особа у період догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку не здійснювала діяльність та була звільнена від сплати єдиного внеску відповідно до частини шостої статті 4 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування”;

уточнити коло суб'єктів, на яких поширюється дія Порядку, доповнивши їх фізичними особами – підприємцями, особами, які провадять незалежну професійну діяльність, членами фермерського господарства;

визначити, що обчислення доходу фізичних осіб – підприємців та осіб, які провадять незалежну професійну діяльність для розрахунку допомоги по вагітності, допомоги по тимчасовій непрацездатності, проводиться відповідно до механізму, визначеного цим Порядком для роботодавців з урахуванням особливостей сплати єдиного внеску за себе;

привести Порядок у відповідність до Закону № 1105 з урахуванням змін, внесених до нього Законом України від 05 листопада 2025 р. № 4683-ІХ “Про внесення змін до Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування” щодо удосконалення порядку видачі, продовження та контролю за обґрунтованістю видачі листків непрацездатності та документів, що є підставою для їх формування”, доповнивши його положенням, яке уточнює що у разі видачі листка непрацездатності у паперовій формі для особи, яка працює за сумісництвом, на умовах трудового договору (контракту) одночасно із здійсненням підприємницької чи іншої діяльності, підставою для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності, по вагітності та пологах є копія листка непрацездатності у паперовій формі, засвідчена підписом керівника і печаткою (за наявності) за основним місцем роботи такої особи, а для застрахованої особи, яка одночасно здійснює підприємницьку та іншу діяльність і не працює на умовах трудового договору (контракту), копію листка непрацездатності у паперовій формі засвідчує заклад охорони здоров’я, який його видав.

4. Правові аспекти

У цій сфері правового регулювання діють закони України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування”, “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування”, постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2001 р. № 1266 “Про обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням”.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація акта не потребуватиме видатків з державного чи місцевих бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект акта не потребує проведення публічних консультацій, відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів

України від 3 листопада 2010 р. № 996 „Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”.

Проект акта не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності, та не потребує погодження Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

7. Оцінка відповідності

У проекті акта відсутні положення, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції (у тому числі міжнародно-правові), прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних із корупцією, створюють підстави для дискримінації.

8. Прогноз результатів

Основним очікуваним результатом реалізації акта є усунення правової невизначеності щодо розрахунку страхових виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності для осіб, зокрема, фізичних осіб – підприємців, за період, протягом якого вони були звільнені від сплати єдиного внеску відповідно до частини шостої статті 4 Закону № 2464.

Реалізація акта матиме вплив на інтереси застрахованих осіб – фізичних осіб – підприємців, та осіб, які провадять незалежну професійну діяльність.

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Застраховані особи – фізичні особи – підприємці, та особи, які провадять незалежну професійну діяльність, звільнені від сплати єдиного внеску	Позитивний	Можливість розрахунку та одержання страхових виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

**Міністр соціальної політики,
сім'ї та єдності України**
_____ 2026 р.

Денис УЛЮТІН

